

Gervas a Protas - Hall: legendárni kresťanskí *mučeníci* z *Milána*; pre ich existenciu neexistuje žiadny historický podklad; ich uctievanie vzniklo zrejme z objavenia určitých ľudských pozostatkov v Miláne roku 386; miesto, kde sa našli bolo vraj odhalené milánske biskupovi *Ambrózovi* v jednom z jeho videní; Gervas bol ubitý na smrť *bičom*, ktorý mal v remienkoch vpletené olovo, lebo odmietol obetovať rímskym bohom; Protas bol *dvojčaťom* Gervasa a bol sťatý *mečom*; v *devocionálnom* zobrazení stoja ako dvojica, každý má za *atribút* nástroj svojej mučenickej smrti; ich ostatky boli v 6.st. prenesené do Paríža, preto boli veľmi uctievaní vo Francúzsku; objavujú sa najmä vo francúzskom umení 17.st.; Ambróz je zobrazovaný pri modlitbe, keď sa mu obaja mučeníci zjavili; ich ostatky sú nesené v sprievode do chrámu, Ambróz ide za nimi; chorí sa tlačia vpred, aby boli uzdravení; tiež je zobrazované odmietnutie bratov klaňať sa pred pohanskou sochou; pozri *atribúty a symboly svätcov*

https://en.wikipedia.org/wiki/Gervasius_and_Protasius

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Gervas a Protas (Norimberská kronika, 1493)

E. Le Sueur: Sv. Gervas a sv. Protas predvedení pred Astasa (1652)

Ostatky sv. Gervasa a sv. Protasa (confesio, Bazilika svätého Ambrózia, Miláno)

Gervinus Calenius - (†1588); nemecký vydavateľ a tlačiar v Kolíne nad Rýnom;; známy aj ako Calenius Gervinus

Gervinus Calenius (tlač): Jonáš a veľryba (1580)

Geryon - gréc. Γηρυών/Geryón; v gréckej mytológii syn Okeanovny Kallirhoé a obludného obra Chrysaora; Geryones bol obor s tromi telami (pozri *monštrá*) a na ostrove Erytea mu strážil stádo obor *Erytión* a dvojhlavý pes *Ortos*; po tomto dobytku zatúžil mykénsky kráľ *Eurystheus*; doviest' toto stádo bola desiata z 12 úloh *Hérakla*; ostrov Erytea ležal ďaleko na západe, kde zem končila úzkou šijou; Herakles ju prerazil svojím obrovským kyjakom a postavil popri nej dva stĺpy (tak vznikol dnešný Gibraltár, ktorý celý starovek nazýval „Herulesovými stĺpmi“); na západný kraj sveta sa dostal práve vo chvíli, keď boh *Helios* zostupoval so slnečným vozom do *Okeanu*; aby sa ubránil jeho ničivej žiare, chcel ho Herakles zostreliť; Heliovi sa zapáčila Heraklova odvaha a dokonca mu požičal svoj zlatý čln, aby sa na ňom preplavil cez more na ostrov Eryteu; tam sa na neho vrhol Geryonov dvojhlavý pes Orthos a obor Eurytion, ktorí strážili stáda; Herakles napriek tomu, že nechcel, ich nakoniec zabil; po mnohých útrapách prihnal stádo na pobrežie Peloponézu; cestou premohol siláka Eryka, ktorý mu ukradol jednu kravu a potom tiež obra Kaka, ktorý mu ich ukradol hneď niekoľko; keď už dúfal, že sa šťastne dostane do *Mykén*, zoslala bohyňa *Héra* na dobytok zúrivosť, takže sa rozbehol na všetky strany; Herakles musel vynaložiť všetku svoju obratnosť a silu, aby ho opäť zahnal dohromady; mykénsky kráľ Eurystheus potom obetoval celé stádo svojej nepriateľke Hére

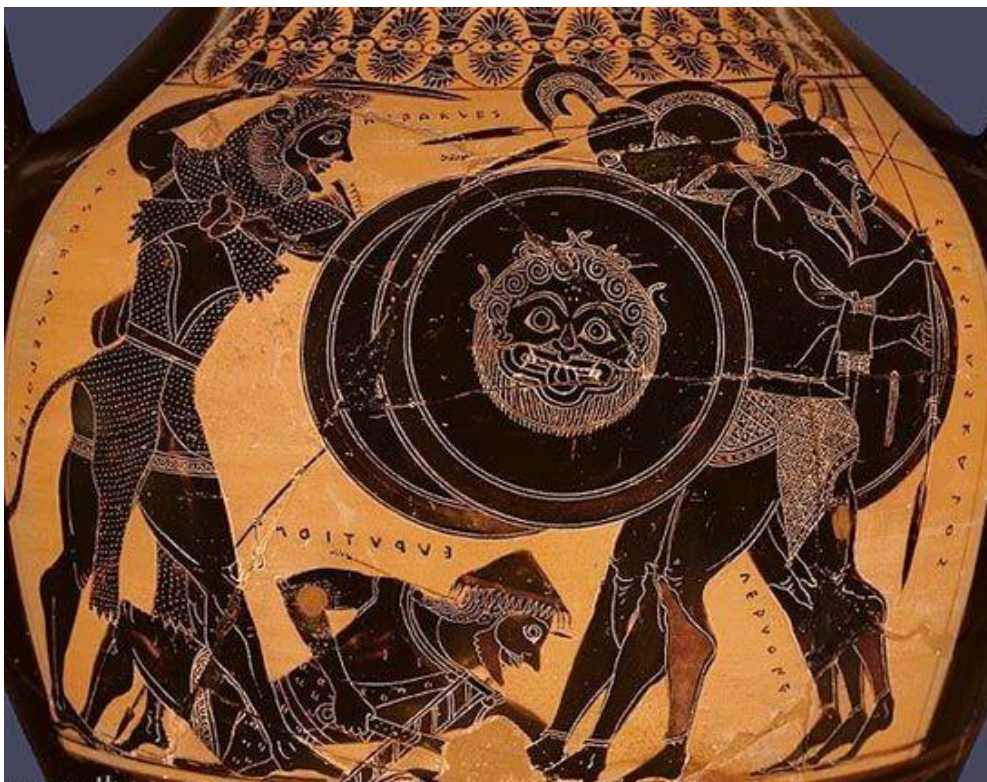
<https://en.wikipedia.org/wiki/Geryon>

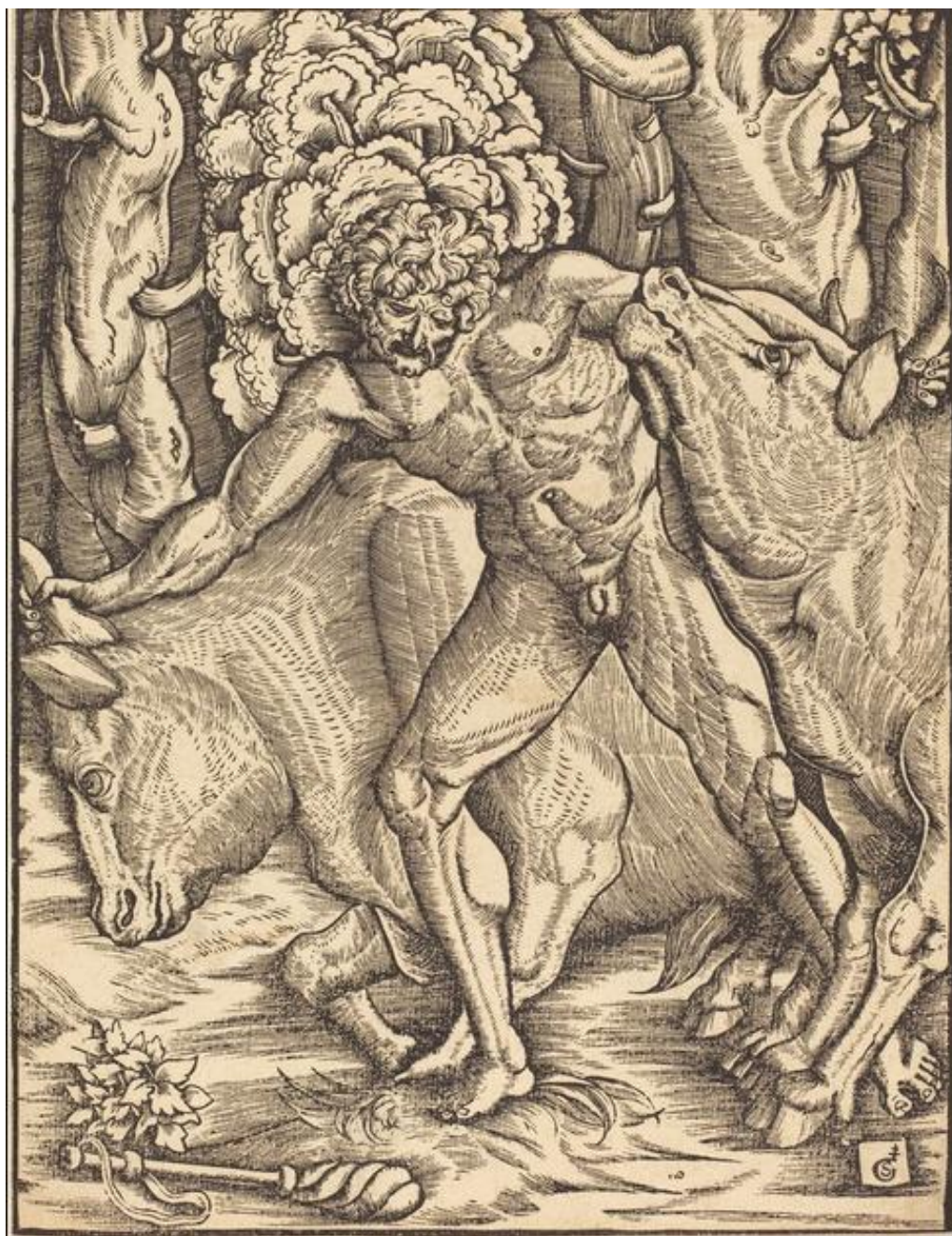
Herakles bojuje s Geryonom (technika na bielom pozadí, attický lekythos, 6.st.pr.Kr.)

Herkules bojuje s Geryonom (antická amfora, 560 – 540pr.Kr.)

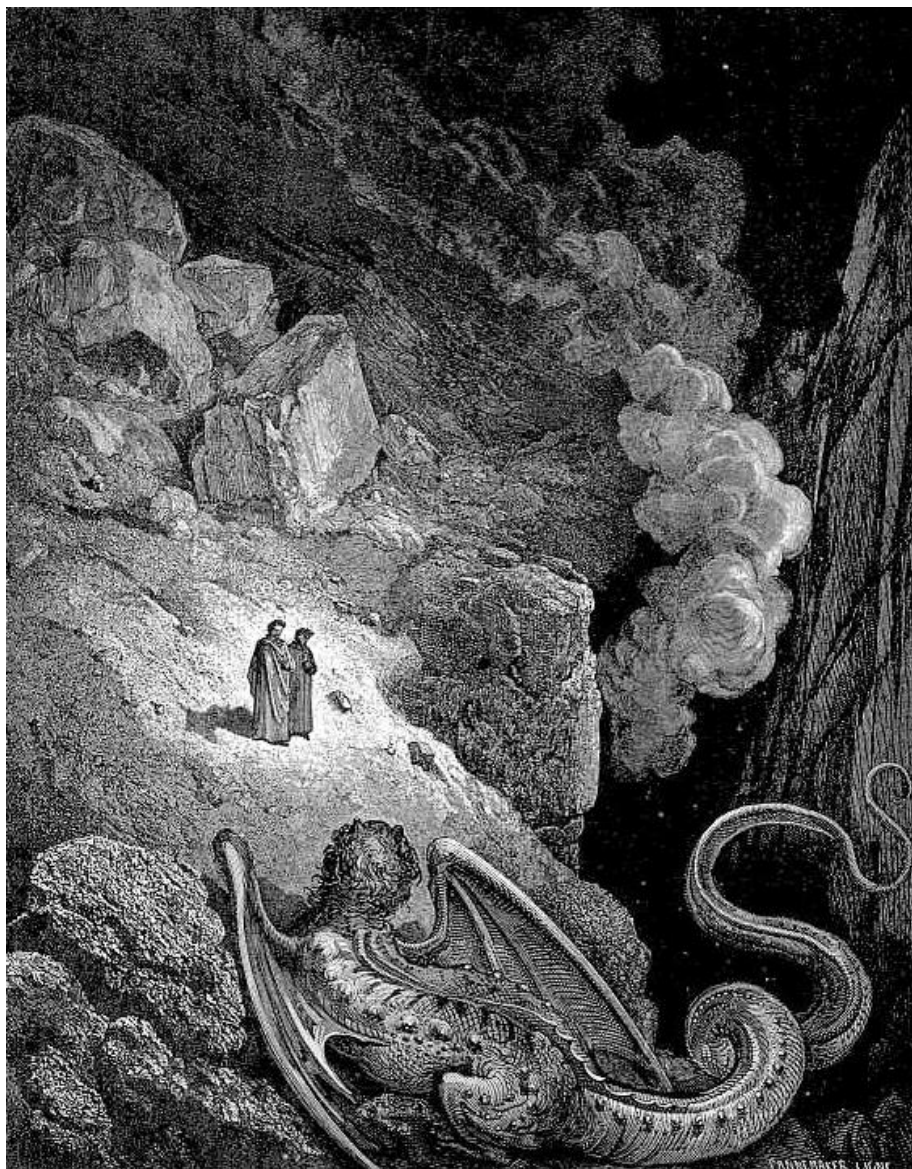
Herakles a Geryones (grécka amfora, 550 - 540 pr.Kr.)

G. Salmon: Chytenie Geryonových volov v Erythii (drevoryt, 1528)

G. Bonasone: Hercules privádza stádo Geryona. Nymfy Hesperidky (rytina, 16.st.)

G. Doré: Geryon. Symbol klamu (Božská komédia, Inferno, 19.st.)

O. Zadkine: Geryon (1960)

Gesamtkunstwerk - v nemeckej vede o umení termín označujúci dielo *syntetického* charakteru, spájajúce *utilitárne* a umelecké zložky do jedného celku (často v nich práve estetická zložka víťazí nad remeselnou); tiež termín pre *dielo* zjednocujúce poéziu, výtvarné umenie, divadlo, tanec; základ tvorí mytologická látka; poňatie R. Wagnera

Dudák: nem. – „súborné umelecké dielo“; celistvé, jednotné umelecké *dielo*, ktoré vzniklo vzájomným pôsobením rôznych oblastí výtvarného umenia aj iných umení; termín pôvodne použil hudobný skladateľ Richard Wagner, ktorý charakterizoval hudobnú drámu ako vrcholné umenie zjednocujúce poéziu, hudbu, výtvarné umenie, drámu a tanec; obdobné estetické pôsobenie napr. bohoslužby, najmä v katolíckych chrámoch (pôsobenie architektúry, výzdoby, chrámovej hudby, svetla, vône *kadidla* a d.); veľká časť architektúry má charakter Gesamtkunstwerku; na súladu sa podieľa množstvo estetických faktorov aj druhov umenia a to nielen výtvarných (pozri *druhy výtvarného umenia*), ale napr. hudby (hudobný rozmer priestoru, ozvena, rezonancia); celistvosť a mnohostrannosť architektonického vnemu kladie špecifické nároky pri zobrazení architektúry; pozri *barok*, *F. A. Giorgioli*

Gezelschapjes/Vrolijk gezelschap - holandský termín pre námety *Veselá spoločnosť*; angl. *merry company*

Gesmas - zločinec po ľavici Krista vo výjave *Ukrižovania*, ktorý sa rúhal Ježišovi na kríži; odlíšený od kajúcneho *Dismasa* telom v kľúčoch; pozri *Dismas a Gesmas*

R. Frueauf ml.: Ukrižovanie (1496)

Gessay Vladimír - (*1904-); od roku 1920 študoval v súkromnej maliarskej škole *G. Malého* v Bratislave, 1922-1930 na Akadémii výtvarných umení v Prahe u J. Obrovského a 1925-1930 u M. Švabinského, 1930-1931 na Akadémii Julien v Paríži u Jeana-Paula Laurensa; v roku 1937 zabezpečoval v New Yorku ako člen Spolku slovenských umelcov výstavu slovenského umenia; Vo svojej výtvarnej práci naväzoval na slovenskú výtvarnú generáciu 20. rokov v jej hľadaní národného slohu, maľoval krojové štúdiá, horské krajiny a zátišia. Inšpiroval sa najmä vidieckym životom stredného Slovenska, Horehroním a Važcom

http://www.webumenia.sk/web/guest/detail/-/detail/id/SVK:SNG.O_1392/Vladim%C3%ADr%20Gessay

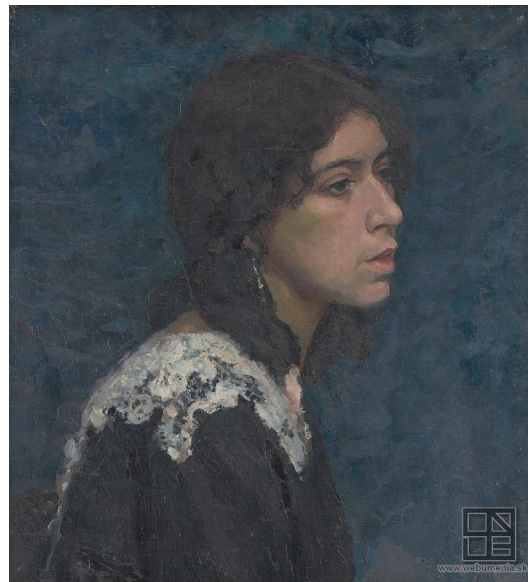
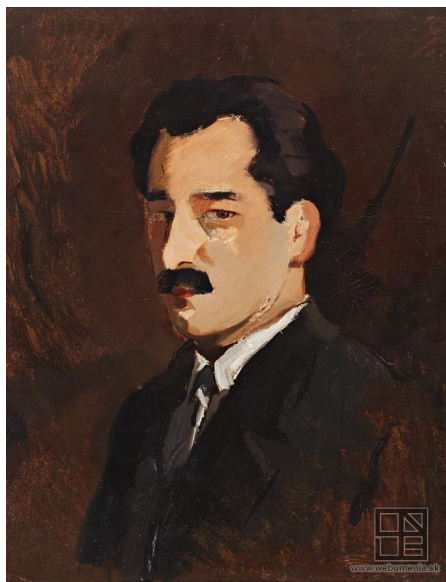
V. Gessay: Dedinský dvor (1925-1945)

V. Gessay: Štúdia baču (1925-1945)

V. Gessay: Sedliacke dievča v červenej šatke (1925-1935)

V. Gessay: Podobizeň dievčaťa s vrkočmi (1920-1930)

V. Gessay: Vlastná podobizeň (1930-1938)

V. Gessay: Podobizeň dievčaťa s čipkovým golierikom (1920-1930)

V. Gessay: Hlava dievčaťa s dlhými vlasmi (1920-1930)

V. Gessay: Štúdia dievčenskej hlavy v šedej šatke (1920-1930)

V. Gessay: Horská krajina (1925-1945)

V. Gessay: Náčrt krajiny s poľami a mrakmi (1930-1935)

gesso - 1.zmes, používaná ako *šeps* na tuhý *podklad* pre *olejomalbu*; zložená zvyčajne z plavenej kriedy a *gleja*, sadry; pozri *šeps kriedový/podklad kriedový*

2.tlačené a reliéfne podklady *tabuľovej malby*; pozri *puncovanie, pastiglia*

gesso pastiglia - *gesso 2*; pozri *castiglia*

www: gesso pastiglia sa väčšinou nachádzajú v Taliansku 14. až 16. storočia, kedy sa pastiglia vkladala na väčšie kusy nábytku, ako sú svadobné truhlice *cassones*; vkladala sa do rámov a bola častejšie pozlátená ako pravá biela pastiglia; väčšinou sa objavuje pozlátené gesso ako pravá biela pastiglia; na nábytok a rámy boli pastiglie nanášané subtraktívnou technikou dávkovania šepsovej hmoty, na menšie plochy sa používala skôr aditívna technika; potom nasledovalo zlátenie alebo zvyčajne farbenie povrchu; technika gesso pastiglia bola veľmi široko používaná u lakovaných panelov a pri zlatých krajinách oltárnych obrazov; pastiglia bola doplnená radom ďalších techník: zdobením hladkých pozlátených povrchov razením, rytím liniek, bodkovaním, dierkovaním alebo vypichovaním bodiek; v gotických architektonických rámoch polyptychov sa pastiglia veľmi často používala na dekoráciu malých plôch ako je cvikl a vrúbkované okraje; postup pastiglie popísal na konci technickej príručky C. Cennini, ktorého vlastné obrazy pastigliu využívali, aj keď on sám termín pastiglia nepoužíval

Pisanello: Madonna s prepelicou
S. Botlicelli: Portér muža s medailou

Cassone s pozlátenou pastigliou (Florence, 15th century)

Gesta Romanorum/Príbehy rímske - Šváb Miroslav: latinská verzia Gesta Romanorum má veľa rysov stredovekej tvorby; ide o širokú spleť motívov a syžetov, ktoré majú svoje korene v antickej a stredovekej latinskej literatúre i orientálnych zdrojoch; príbehy ovplyvnili individuálnu písanú literatúru neskorších stáročí aj ľudovú slovesnosť mnohých európskych národov; nie je známy autor diela, zrejme išlo o duchovného, príslušníka rádu *dominikánov* alebo *františkánov*; miesto vzniku sa kládlo do Anglicka, dnes sa bádatelia prikláňajú k Bodamskému jazeru, prípadne Švajčiarsku; časové určenie vzniku Gest zodpovedá približne prelomu 13. a 14.storočia; veľmi skoro došlo k rozšíreniu latinských Gest v rukopisoch, dnes je známych dvesto rukopisov; Gesta patrili medzi *prvotlače* (vytlačené do roku 1500); ako celok boli latinské Gesta vydávané ešte v 16.storočí; pre nesmiernu popularitu dochádzalo k ich prekladom do národných jazykov už v 14.storočí; nakoľko existoval voľný prístup pisárov pri opisovaní textu, nedá sa rekonštruovať ani pôvodná verzia latinských Gest, čiže ju nepoznáme; zbierka mala najprv iba zábavný charakter, a preto obsahovala iba drobnú epiku; možno bola hneď zostavená z vyprávání sprevádzaných morálnym výkladom; zdá sa, že už pri zrode latinskej zbierky už existoval cieľ uplatniť príbehy v kazateľskej praxi (pozri *kazateľ*); názov pre súbor príbehov s ich náboženskou inšpiráciou pochádza z toho, že dej mnohých vyprávání je umiestnený do *Ríma* a že hlavnými postavami bývajú často rímski panovníci, často pseudohistorickí, so skomolenými alebo vymyslenými menami; staročeské spracovanie Gest Romanorum vzniklo asi už v 2.pol.14.storočia; patrí medzi najstaršie v Európe písané ľudovým jazykom; je dochované v troch rukopisoch písaných okolo 15.st., po doznení husitského hnutia (pozri *husiti*); Gesta romanorum tvoria jeden z prvých článkov vo vývojovom reťaze poviedky; niektoré námety sa ozývajú aj v našej ústnej ľudovej slovesnosti; pozri *dielo literárne*

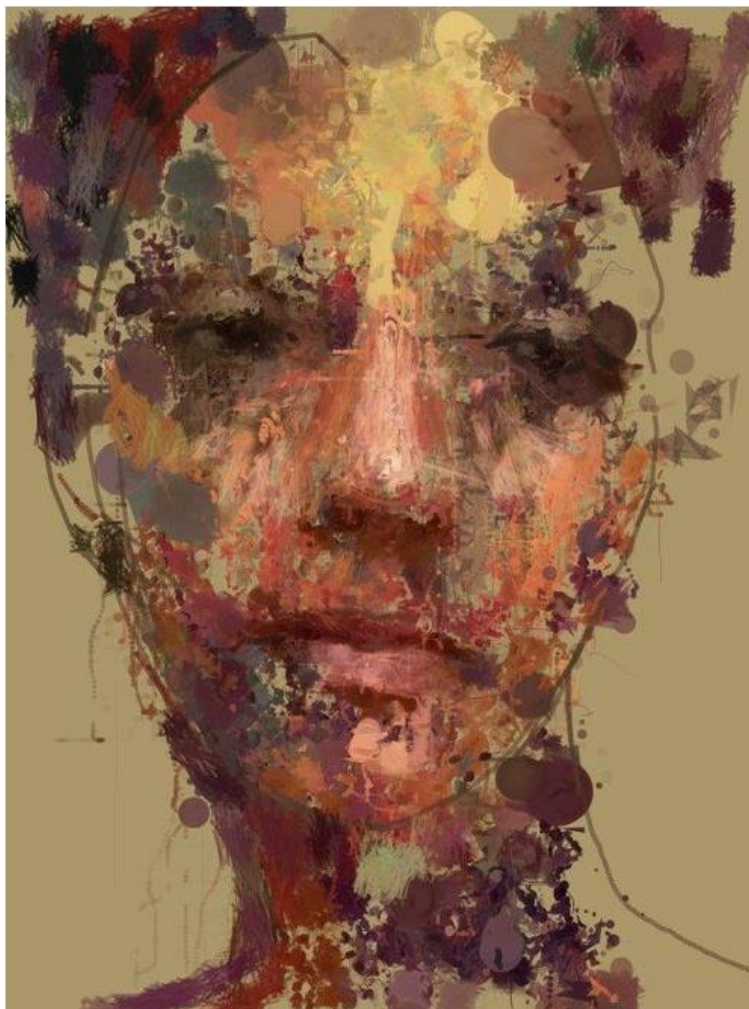
Biedermann v súvislosti s heslom *víno*: Noe našiel divý *viníč* nazvaný Labrusca podľa medze (labra) pri poliach a cestách; keďže toto hrozno bolo kyslé, vzal Noe krv štyroch zvierat (*leva*, *baránka*, *prasat'a* a *opice*), zmiešal ju so zemou a urobil hnojivo, ktoré dal ku koreňom divého viníča; a tak hrozno zosladlo z krvi týchto zvierat; po požití vína sa preto niektorí cítia bez zmyslov ako zlostný lev, iní sa od hanby stávajú baránkami, niektorí sa zasa cítia ako zvedavé a nehanebné opice; o "svinských" následkoch pijatiky niet zmienky, keďže tento účinok bol zrejme aj tak veľmi dobre známy

-v súvislosti s heslom *jednorožec*: úlohu jednorožca preberá *slon*; vystupuje tu kráľ, ktorý ho chcel uloviť a rozkázal preto dvom krásnym pannám, aby ho zlákali vábivými piesňami; tak sa aj stalo; len čo slon zaspal v lone jednej z nich, druhá ho zabila mečom; v jeho krvi si potom kráľ zafarbil rúcho

gestická maľba - 1. jeden z prúdov *abstraktného expresionizmu*; svojím významom zodpovedá *action painting* (USA)/*akčnej maľbe*, francúzskemu *tachizmu* a *art informelu*
2. rukopisný maliarsky prejav, kladúci dôraz na prácu s maliarskou hmotou, dynamicky uvoľnený *rukopis*; charakteristický pre *neoexpresionizmus* 80.rokov, *nových fauvistov*; porovnaj *pastózna maľba*

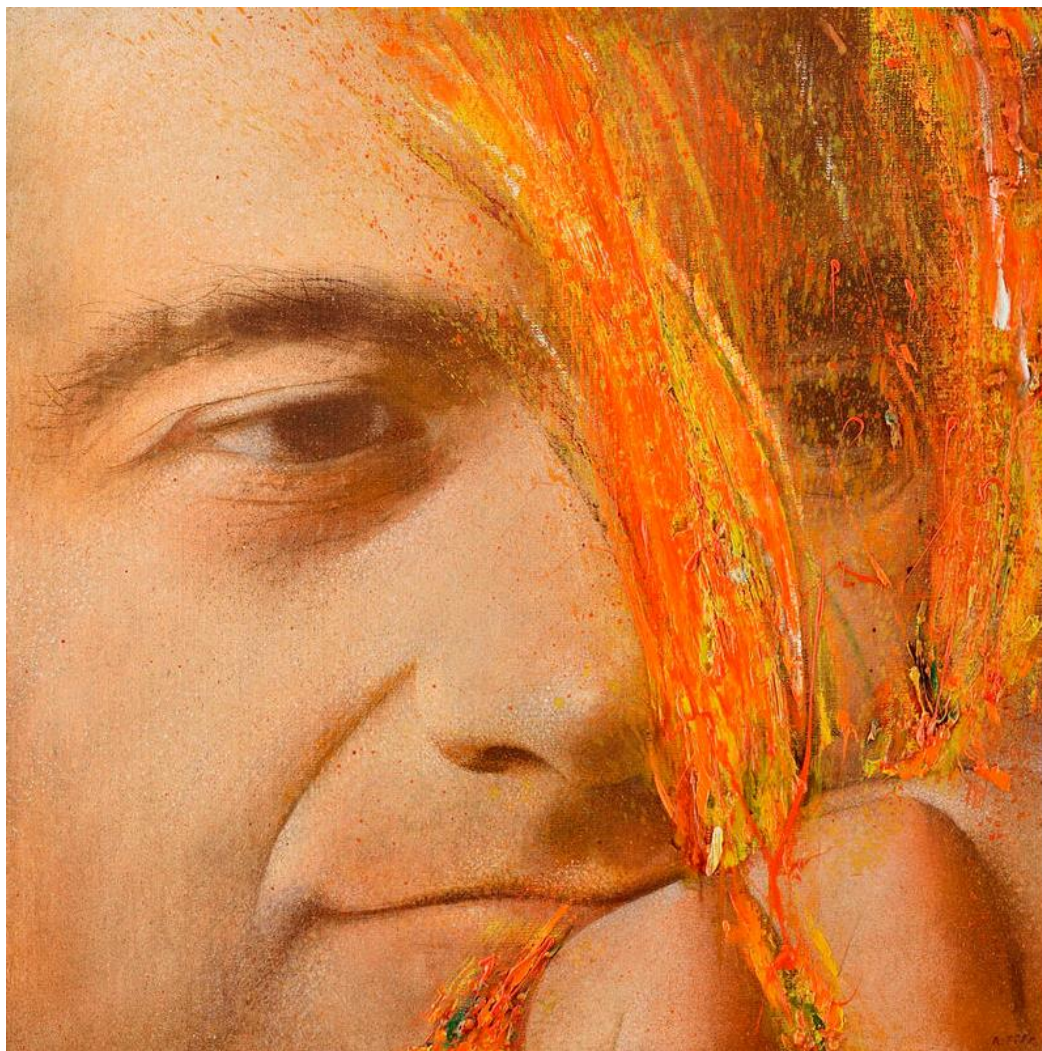
J. Miels: Čo leží pod (gestická maľba, rezerváž)

S. Albiac: Ilúzia reality (gestická maľba)

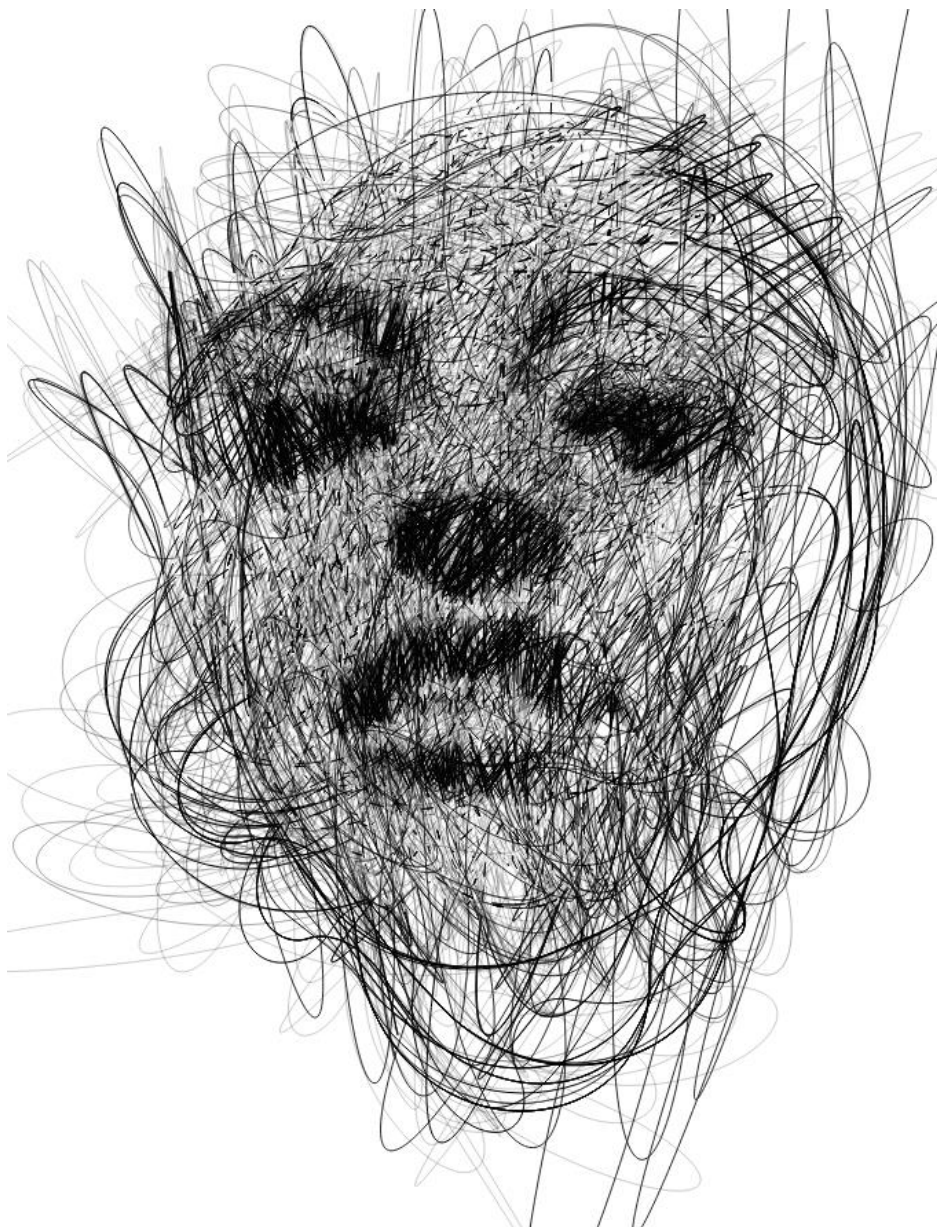

S. Albiac: Generatívna identita Waltera Vanhaerentsa (gestická maľba)

R. Fila: O čo ide? (1989)

gestický (rukopis) - vo výtvarnom umení dynamický, uvoľnený *rukopis*

Sergio Albiac: Gestural memory. Generative portrait (generatívne umenie, 2015)

Sergio Albiac: Portrét (generatívne umenie, 2011)

gesto - symbol pohybového vyjadrenia situácie, deja, vzťahu, citov, myšlienky; vo *figurálnom* zobrazovaní rozhodujúci význam pre charakteristiku postáv a ich začlenenia do vzťahu k ostatným postavám:

- uľahnutie celým telom na zem s rozopätými rukami: pokora pred svetskom a duchovnou mocou
- pokľaknutie/*proskynézia/adoratio* na jedno alebo obidve kolená: pokora, úcta k duchovnej a svetskej moci, myšlienke, veci (*zástava*); pozri *Umývanie nôh učeníkom*
- klaňanie: pokora a úcta k svetskej a cirkevnej moci; v liturgii klaňanie malé (sklon hlavy), stredné (sklon hlavy a ramien), veľké (sklon celého trupu)
- státie: životný a filozofický postoj, východiskové postavenie pred vykročením na cestu, v ranokresťanskom umení pozícia pre modlitbu (*orant*)
- sedenie: výraz pokoja a uvoľnenia, výraz *majestátu, trónu* (*madona s dieťaťom*), pohrúženia sa do seba, meditácie
- chôdza*: cesta, rituálna povaha cesty (príchod kňaza, panovníka), nástup nových síl
- bozk: výraz *lásky*, úcty, zmierenia; spájaný s objatím (*aspasma*)
- zopätie rúk: v *antike* zopätie so zaklesnutými prstami magické gesto proti *démonom*; v germánskom prostredí zopätie s natiahnutými prstami vazalské gesto pokory k lénnemu pánovi; to isté gesto v kresťanskom období gestom modlitby
- vzťahnutá paža: priateľstvo (ruka nedrží zbraň); rímsky pozdrav preberá fašistické hnutie
- podaná ruka: priateľstvo a spojenectvo, symbol jednoty
- dvíhnutá paža so zatŕatou päťou: symbolické gesto vzbury, proletársky pozdrav, obecné gesto odporu

-dvihnutá paža s otvorenou dlaňou: prísaha, záväzok (rovnaký význam paža so vztýčenými dvoma alebo tromi prstami)

-podoprenie hlavy: v kresťanskom umení hlboký zármutok; bezmocný *smútok*, tvorivá kontemplácia

-žehnanie: najmä v *byzantskom umení* postavenie prstov pravej ruky *Ježiša* znamenajúce jeho meno (ukazovák = J, ohnutý prostredník = S; *sigma*), palec s prstenníkom a ohnutým malíčkom = Ch,S); porovnaj *I.N.R.I.*, *chrismon*; pozri *Stotníkovo sluha/ Kristus uzdravuje stotníkovo sluhu*

-proroctvo: dvihnutá *pravica* so vztýčeným ukazovákom: *prorokyňa Anna, Ján Krstiteľ*

-prosba o požehnanie: ruky dvihnuté nahor do výšky ramien alebo hlavy s dlaňami von, niekedy dlane vytočené, ako by mali prijať dary z neba; ďalej pozri *orant*

-objatie a bozk ako pozdrav; ďalej pozri *aspasma*

-odmietnutie: natiahnutá ruka (ruky) s dlaňou dopredu, alebo sa dotýkajúca obranným pohybom vlastnej hrude; (*Umývanie nôh učeníkom*)

-ruka podopierajúca hlavu: *smútok*

-v *budhizme* pozri *mudrá, andžali-mudra, poloha osvietenia*

-rituálne gesto: *anasyrma*

- dva prsty v tvare V od dávnych čias boli použité na zaplašenie zlých duchov; v kresťanstve (pri *žehnaní*) ako symbol jednoty viery a moci

pozri *žehnanie, orant, mudra, prsty, kompozícia, baletná pantomíma, figa 2, žezlo (Baleka), ikonografia 2, kathakali, pantomíma; internacionálna gotika*

A. Dürer: Posmievanie sa Kristovi (14.grafický list Malých pašií, 1508-1509)

P. Lisebetius podľa P. Veronese: Anjel (lept, 1673)

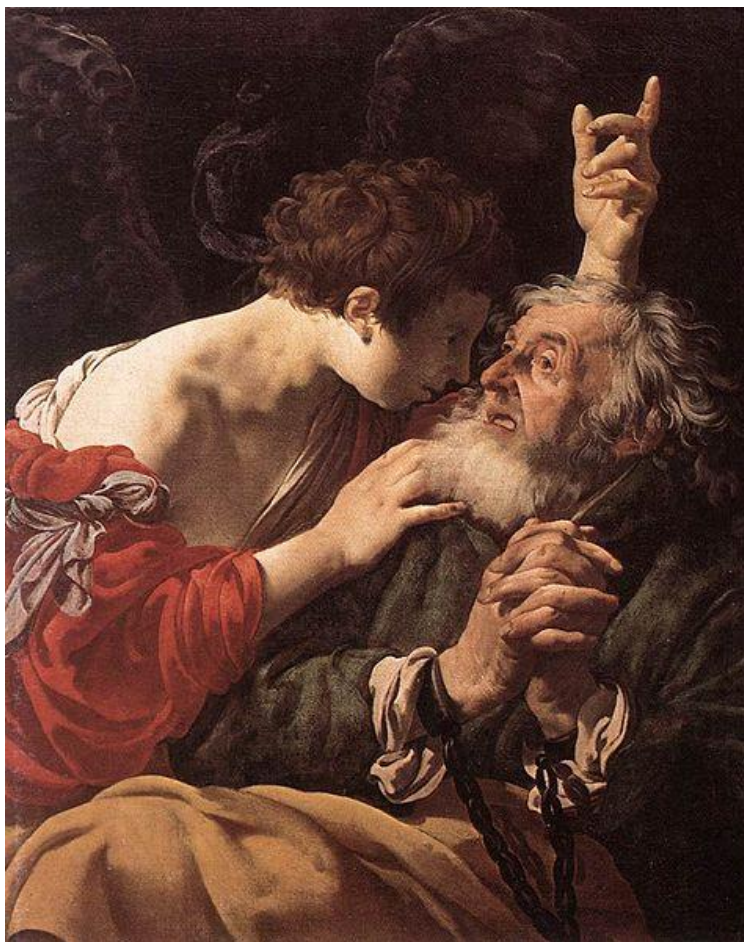
P. Lisebetius podľa P. Veronese: Anjel (lept, 1673)

P. Lisebetius podľa P. Veronese: Mŕtvy Kristus s tromi anjelmi (lept, 1673)

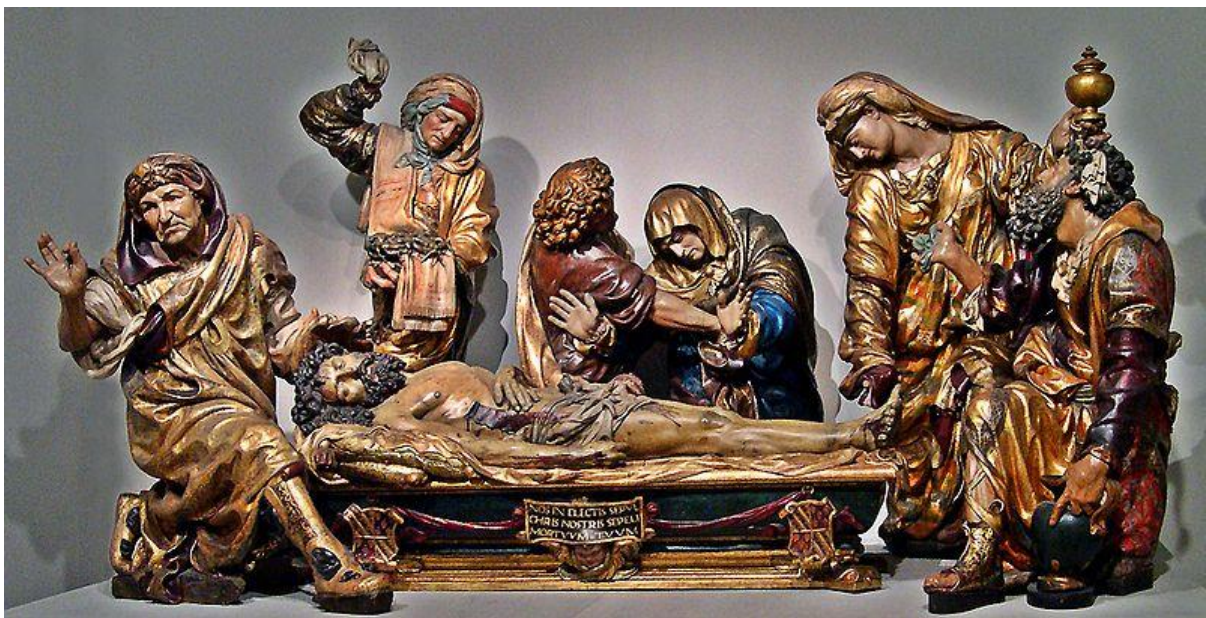
F. Guarino: Sv. Agnes (1650)

H. J. Terbrugghen: Oslobodenie Petra (1624)

P. Brandl: Autoportrét s gestom počítanie na prstoch (1725)

J. de Juni: Svätý pohreb (16.st.)

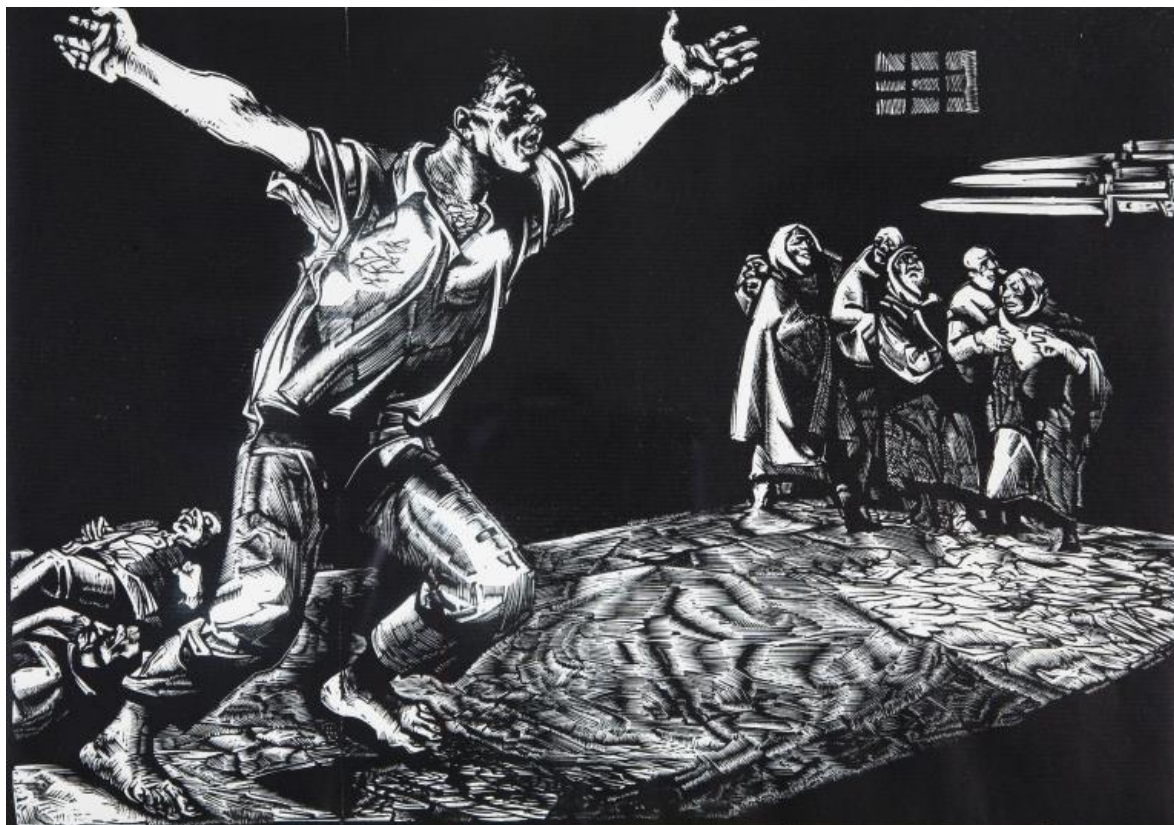
F. Kudláč: Tragéd (1940-1945)

F. Kudláč: Veľké gesto (1980)

F. Kudláč: Vyháňanie (1945)

V. Hložník: Vojna IX. (1952)

M. N. Pajot: Don Quijote - Je to možné? (ilustrácia, kombinovaná technika, 20.st.)

Géti - staroveký názov *Dákov*, uvádzaný v historických prameňoch v súvislosti s *perzskou* výpravou kráľa Dáreia do čiernomorskej oblasti; porovnaj *Góti*

Getsemane/Getsemanská záhrada - Nový biblický slovník: z hebr. gat šemen – „olivový lis“; svoje meno získala podľa kamenných lisov na lisovanie oleja z olív zbieraných na *Olivovej hore*; pozri *olej*; *Agónia* v *Getsemanskej záhrade*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Getsemani>

http://it.wikipedia.org/wiki/Orto_degli_ulivi

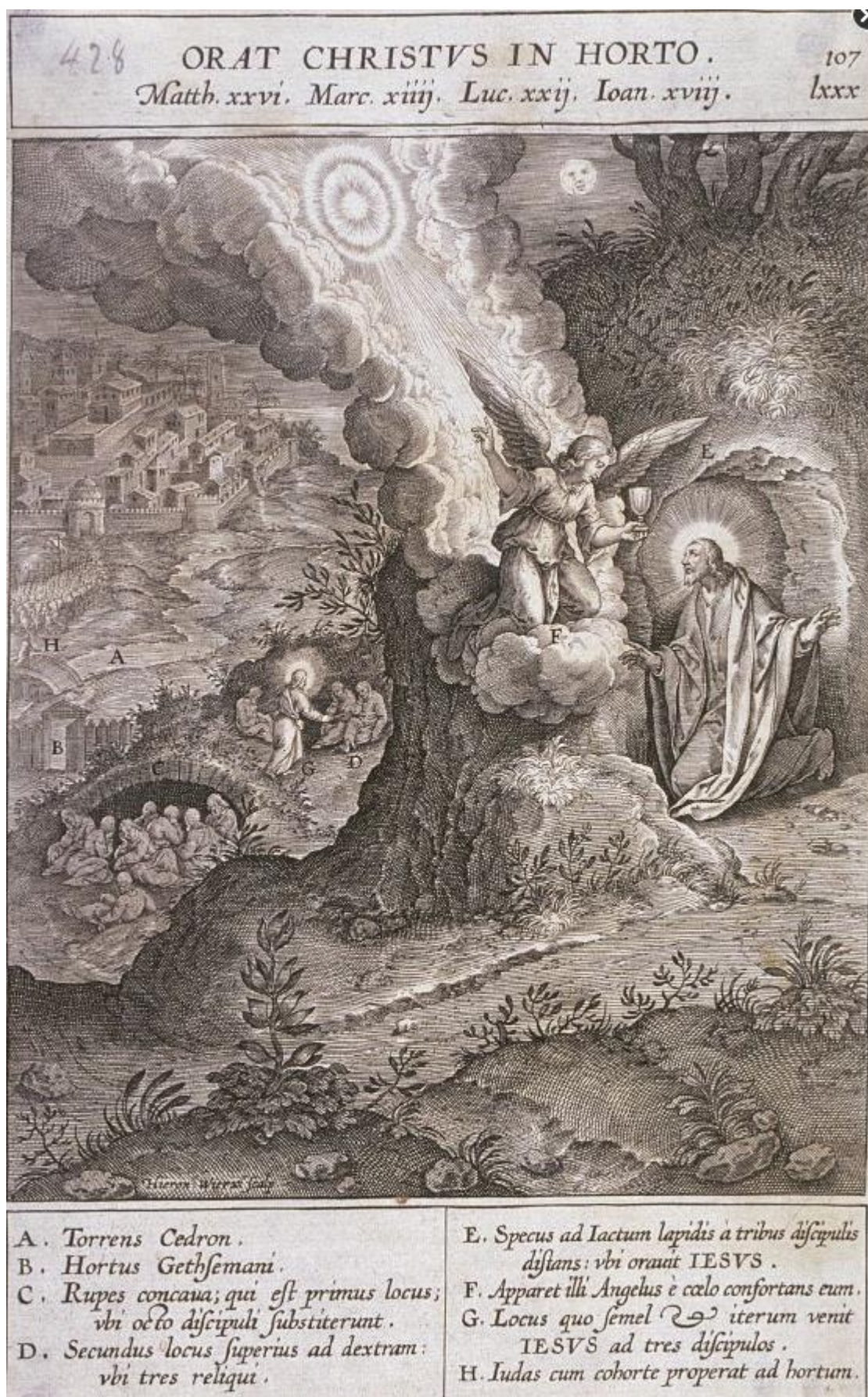
-*záhrada* na juhozápadnom úpätí jeruzalemskej *Olivovej hory*, kde sa schádzal Ježiš s *apoštolmi* a kde strávil poslednú noc po *Judášovej* zrade a po *poslednej večeri*; pozri *Agónia* v *Getsemanskej záhrade*; *Noli me tangere*; *pašije*; *biblia*

Malá čl. encyklopédia: Getsemane – „Olivová záhrada“ na úpätí Olivovej hory, na východ od *Jeruzalemu* za potokom Kidrón; podľa biblického podania to bolo obľúbené miesto Ježiša Krista a jeho učeníkov; sem sa uchýlil Kristus po *poslednej večeri* k modlitbe na osamelom mieste; miesto, kde sa nachádzala jaskyňa, z ktorej Ježiš vyšiel v ústrety žoldnierom po *Judášovej zrade*, a skala, ktorú mal podľa povesti v poslednej noci svojho pozemského života skropiť krvavým potom; na západ od getsemanskej jaskyne stojí bazilika hrobu Márie Bohorodičky

www: Via dolorosa končí za hradbami mesta v Getsemanských záhradách, ktoré sa rozprestierajú na úpätí Olivovej hory; kľukatí sa v úzkych uličkách starého Jeruzalemu; pôvodná cesta, po ktorej Ježiš niesol svoj kríž je o niekoľko metrov nižšie ako súčasná jej podoba; iba na jednom mieste sa dá vojsť do podzemia a dotknúť sa pôvodnej cesty; dokonca je tam aj miesto, kde rímski vojaci hrali kocky o Ježišove šaty; na vrchu Getsemanskej záhrady sa nachádza malá kaplnka s údajným odtlačkom Ježišovej nohy (moslimovia tu majú odtlačok kopyta *Mohamedovho* koňa, keď stúpал na nebesá); v záhrade sa nachádza aj chrám Národov nazývaný aj Miesto poslednej agónie; stojí na mieste, kde Ježiš prosil Boha, aby od neho odňal „kalich horkosti“, a súčasne na mieste, kde bol zradený *Judášovým* bozkom; apoštol Judáš sa vraj obesil na niektorom strome Getsemanskej záhrady

G. Diziani: Getsemane (18.st.)

H. Wierix: Ježiš v Getsemanskej záhrade (16.-17.st.)

N. N. Ge: V Getsemanskej záhrade (1869-1880)

M. Rothko: Getsemane (1944)